

Yeşim Özsoy

Històries d'Istanbul, a contrapeu

Teatre turc, Pausa 36 (2014)

Històries d'Istanbul, a contrapeu és una obra que s'inspira en la música otomana (que estructura el text i les accions). L'obra compta amb dotze personatges que es relacionen entre ells: intervenen amb dotze *solos* i també en diversos fragments de diàleg.

HISTÒRIES D'ISTANBUL, A CONTRAPEU

de Yeşim Özsoy Gülan

(fragment)

(Traducció de **Carles Batlle** amb el suport d'Yldiray Ileri)

SOBRE L'OBRA

Els actes de l'obra han estat conceptualitzats com a partitures musicals. La unió i la interrupció de les històries es fonamenta en el ritme aksak, que prové de la música clàssica de l'Imperi Otomà (la música aksak es basa en una mesura ternària desigual composta en compassos de 9/8).

La relació entre els personatges es va aclarint cap al final de l'obra. Aquest lligam és diferent en funció del parentesc, l'amistat i la relació jeràrquica. La història, que evoluciona a partir de cadascun dels monòlegs, connecta les diverses figures entre elles. L'oposició nítida entre vell/jove, conservador/progressista, laic/religiós, tradicional/modern se'ns mostra través dels dotze personatges antagònics. En aquest sentit, l'obra conté una matemàtica i una simetria oculta. La qual cosa, paradoxalment, fa impossible l'asimetria del ritme aksak...

La nostra vida i la d'Istanbul es fonamenten en l'ordre que neix del nostre desordre. En realitat, la irregularitat no és una mancança o una absència, tot al contrari, és una cosa ben natural que ens avala i ens dimensiona: la irregularitat comporta simetria i ens permet accedir a l'harmonia. El món s'organitza com si hagués estat tocat per "un cop de vareta màgica": "Els camins s'encreuen, se separen, es fragmenten, es tornen a unir, canvien, s'acaben, els uns desapareixen quan els altres arriben."

A l'obra, trobem dues famílies i altres personatges que s'hi relacionen: l'inspector i la seva dona tenen dos fills, Demir i Yağmur. L'enamorat de Yağmur és Deniz. El germà gran de Deniz és Cihad. La parella de Cihad és Alev. El senyor Sakin i la senyora Kerime tenen dues filles, l'una és casada, l'altra no: Atalet i Özge. El taxista és del mateix poble que el senyor Sakin.

En principi, els dotze personatges han estat pensats perquè un actor pugui interpretar-ne dos de diferents. L'obra, per tant, es pot interpretar amb dotze o amb sis intèrprets, com més s'estimi el director.

Öğretmen Hanim (la professora) / Atalet Hanim

Cihad / Sakin Bey

Deniz / Demir

Yağmur / Özge

Taksi Şöförü (taxista) / Geçkin Müfettiş (el vell inspector)

Kerime Hanim / Alev

[...]

SEGONA ESCENA

YÜRÜK AKSAK (AKSAK RÀPID)

Cihad: Aquell dia havia agafat un taxi a Nişantaşı. Anava a casa l'Alev. Quan hi vaig pujar, estava xop de suor, No em venia de gust parlar, ni fer-la petar, ni tan sols intercanviar una mirada amb ningú. I aleshores vaig veure que l'home m'observava pel retrovisor. D'entrada pots fer veure que no te n'adones, esclar, però al final sempre has de trobar alguna cosa per dir.

Taxista: Se m'havia espatllat el cotxe. Tornava del taller.

Cihad: En resum, m'estava a dins del taxi amb aquell paio que em mirava de mala manera. Déu meu! Però es pot saber què vols de mi, nano? Una discussió política? Sobre el canvi climàtic? O què, si no? Estava a punt d'esclatar, ho notava, a punt de rebentar com un globus.

Taxista: El paio havia entrat a la meva carraca. Un autèntic presumptuós. Jo m'acabava d'instal·lar a Istanbul, tenia mil coses al cap. Ni que l'hagués fet pujar a la força! No parava de moure's, a dreta i esquerra. Parlar-li o no, vet aquí la qüestió.

Cihad: Vaig començar a remugar.

La professora: Tres cops d'estat. (*Silenci*) Hem viscut tres cops d'estat.

Deniz (al públic): Els seus ulls, només...

Yağmur (mirant Deniz): Els teus ulls, només...

Deniz: Yağmur...

Yağmur: Deniz...

Deniz: L'amor. El seu amor, només...

Yağmur: El teu amor, només...

Deniz: Em vaig asseure i ja només vaig tenir ulls pels seus ulls. Hauria pogut no saber el seu nom. No m'importava la seva identitat, ni els seus orígens, ni el seu passat, ni el seu futur, ni la seva família... Només els seus ulls...

La professora: Sí, hem viscut tres cops d'estat (*comptant amb els dits*). El primer als anys 60, el segon als anys 70 i l'últim als anys 80. Teníem estudiants. Estudiants que han mort. Som un d'aquests països en què els professors han hagut d'assistir a la mort dels seus alumnes. Diuen que no hi ha desgràcia més gran que la pèrdua d'un fill. Hi havia èpoques en què havíem d'amagar els llibres. Ens amagàvem, i també amagàvem els altres.

Özge (en veu alta): Només ets una mula! Imbècil!

Senyora Kerime: Infidels!

La professora: Sí, hem viscut tres cops d'estat i ho hem oblidat tot. En realitat és bo oblidar-se de les coses. Serveix per curar les nafres. L'altre dia vaig llegir un reportatge d'una de les nostres famoses escriptores d'esquerres. Parlava dels avantatges de l'oblit. Sortia cuinant amb tota naturalitat a les fotos de la revista, es passejava entre els arbres, feia una migdiada... Exactament això. Oblidar és bo. Però per fer-ho bé, cal saber la dosi correcta d'oblit, si us excediu, encara que només sigui una mica, llavors només podreu constatar que us heu oblidat de tot.

Demir: Allunyeu-vos! Que caic. (*Sembla que hagi de caure, però no cau.*)

La professora: Per exemple, amb la cullera a la mà us pregunteu on teniu el ganivet. Un cop l'heu trobat, us poseu a buscar la cullera. I quan l'heu retrobada, llavors comenceu a buscar una forquilla. Us adoneu perfectament que quan busqueu l'una, perdeu l'altra, i així tota l'estona, trobeu, busqueu, una cosa després de l'altra, i sempre igual, recordant i oblidant.

Senyora Kerime: Infidels!

Özge (*cridant*): I tu, fanàtica islamista!

Cihad: I finalment vam començar a xerrar. No me'n podia escapar, en aquell taxi minúscul.

Taxista: Bah! Què havia de fer? Vaig començar a explicar-li la meva història perquè se sentís còmode.

La professora: I un dia t'adones que ja has arribat a la quarantena i que comences a perdre la memòria de debò. Ja no t'obligen a oblidar, oblides de manera natural. (*S'atura, reflexiona i pensa.*)

Silenci breu

Cihad: Escoltàvem l'Ahmet Kaya. Vaig dir: "L'Ahmet Kaya ha mort no fa pas gaire, oi?"

Taxista: El paio ni tan sols coneixia l'Ahmet Kaya. Un esnob d'aquests que corren per Istanbul. Però què voleu que us digui, les ganes de parlar eren més fortes que no pas jo.

Cihad: Però qui em manava obrir la boca! Va engegar amb una d'aquestes històries típiques, no et fot! El pobre desgraciat acabava d'arribar d'Urfa. Pertanyia a un clan. El seu pare l'havia enviat a Istanbul per culpa d'una *vendetta*. Molt bé, vaig pensar, ja has begut oli: el paio ha marxat per una història de *vendetta*, una d'aquestes històries lacrimògenes! Quina merda!, et fotrà el cap com un bombo, i precisament avui que ja n'estàs fins al capdamunt!

Taxista: Feia l'efecte que l'hi interessava.

Cihad: Em vaig adonar, però, que no explicava el mateix de sempre. Em va cridar l'atenció i el vaig escoltar sense interrompre'l.

Demir: Allunyeu-vos! Us dic que cauré!

La professora: L'altre dia, vaig llegir en un diari que la sàlvia era bona per a la memòria. Però, què estava dient?

Tothom: Ja sou a la quarantena i heu oblidat el principi i la fi!

La professora (*mira una estona al seu voltant amb una esguard escèptic, tot preguntant-se de què estava parlant*): Ah, sí...

Cihad: Va començar dient que el seu cosí

Cihat/La professora/El vell inspector/Deniz/Yağmur/Alev/Demir: s'havia enamorat d'una dona.

Taxista: Mehmet, el meu cosí,

Taxista/Senyor Sakin/Senyora Kerime/Senyora Atalet/Özge: es va e-na-mo-rar d'una noia.

Taxista: Formem part d'un clan. Som molt coneguts allí, sap?

Cihad: Evidentment, allí baix tots tenen a veure amb un clan. I la noia també s'havia enamorat del noi.

Silenci breu

Yağmur: Torna a ploure.

Deniz: Ja no sento la seva veu.

Yağmur: Plovisqueja.

Deniz: A fora.

Yağmur: Ens fem petons.

Deniz: Els ulls tancats.

Yağmur: Els ulls oberts. Hem de mantenir els ulls oberts. Sempre hem de mantenir els ulls ben oberts.

La professora: Tenia un estudiant –espavilat de mena- que m'estimava molt. Fins i tot un cop llicenciat, em venia a veure de tant en tant.

Cihad: Pel que sembla, hi havia problemes, no havien pogut estar junts, i tomba per aquí i gira per allà...

Taxista: El meu oncle és mestre. Devia ser per això que li tenien mania, que no van voler donar la seva filla al fill del meu oncle.

La professora: Durant les festes, mai no s'oblidava de trucar-me, o de visitar-me, i deia: “senyoreta, senyoreta...” M'hi vaig abocar molt. Es deia (*se n'oblida, intenta recordar-se'n i finalment mira Cihad i se'n recorda.*) Cihad!

Cihad (*al taxista*): A l'escola primària o a l'institut?

Taxista: Com?

Cihad: El seu oncle, ensenya a primària?

Taxista: I ara!, és imam senyor, imam.

Cihad: Ah, d'acord, ja ho entenc. És un imam, aleshores.

Taxista: Això mateix, i com que no volien casar la noia, el meu cosí la va segrestar en plena nit. I aleshores va i em truquen: "agafa el teu cotxe i vine a buscar-nos, ens has de salvar". I jo vaig anar on m'havien dit. Ai, déu, només el temps d'arribar-hi i ja estaven glaçats.

La professora: Sóc professora d'història. M'estimo la meva feina. Entre tots els estudiants que he tingut a la vida, Cihad és el meu preferit.

Taxista: Tots dos tremolaven de fred. Al meu poble hi ha un riu que es gela a l'hivern. Havien travessat el riu i s'havien refugiat a casa de la meva tieta. Em van fer llàstima i els vaig fer pujar al cotxe, però els altres ens van veure marxar i van reconèixer el meu cotxe.

Demir (*cau, s'adreça als actors, després al públic*): Ja us havia dit que cauria!

Özge: No hi ha manera d'estar tranquil·la, ni caminant per aquest puto carrer!

La professora: Puc assegurar que era un estudiant ben especial. Destacava per la seva intel·ligència, la seva educació, la seva cultura i la seva amabilitat.

Taxista: A la sortida del poble, uns cotxes ens van barrar el pas. Van bufetejar el noi i es van endur la noia després d'estomacar-la. A mi no em van fer res, però també era culpable per descomptat.

La professora: Un dia va arribar molt trasbalsat. "Senyoreta –va dir-, ja en tinc prou d'aquest país, me n'aniré lluny i no crec que torni".

Taxista: A casa nostra, si una noia fuig, ja no la tornen a acceptar mai més. O bé els maten tots dos o bé els casen. Però no sé com s'ho van fer aquelles dues tribus ni com es van posar d'acord, però va passar una cosa molt estranya. La filla va tornar a casa seva. Tenia un promès. La seva mare va insistir a casar-la, i la van casar a la força. I el noi va desaparèixer vés a saber on. I aleshores el meu pare em va dir "toca el dos, fes-te oblidar fins que tot es calmi. Tenim un amic del poble que viu a Istanbul, el senyor Sakin. Vés-lo a trobar". I gràcies a Déu, ens va ajudar i vam poder comprar aquest taxi. I des d'aleshores que faig aquesta feina. Però no es pot imaginar com trobo a faltar la meua terra.

La professora: "Ja sé què en pensa, però...", em va dir. "I com marxaràs, rei meu? Almenys no abandonis els estudis." I em va dir: "Senyoreta, no tinc calés per pagar-me els estudis". El pobre era fill d'una família de funcionaris modestos que vivia amb ben poca cosa. "Fugiré. Hi ha barcos. Hi pugues i fots el camp." "Rei meu", li vaig dir, "de debò és tan difícil sortir-se'n en aquest país perquè tu t'exiliïs en un vaixell? Fins a aquest punt van malament les coses?"

Demir: Si algú cau des d'aquesta alçada, no passa res, però, si jo estigués al vostre lloc, pararia atenció quan algú us diu que és a punt de caure.

Taxista: La noia plorava, no es volia casar amb un altre. L'home que s'hi havia de casar ja no en volia saber res. Però ells havien pres la seva decisió, i els van casar a la força.

Cihad: Oh, Déu meu! Quina bestiesa! S'estimaven! Per què no es casaven, doncs! Res no ha canviat en aquest país de merda! Almenys la seva mare hauria pogut deixar-los fer. Però no, la seva mare patia molt. Era això, o si no... Començava a trobar-me malament. Per evadir-me de tot plegat, vaig decidir contemplar per la finestra la desfílada de la vida... La veu de l'home m'arribava de ben lluny. Només em calia respondre-li algun "és veritat, déu n'hi do..." Ja em sentia millor. I va ser llavors, quan ja em creia haver deixat la *vendetta*, els costums, el poble i la noia enrere, quan ja em creia que els havia trobat un bon lloc al meu cap, un racó agradablement distant (com faig amb les sèries orientals que passen per la tele), va ser llavors que vaig fixar-me en la propaganda que havien penjat a la vitrina del carrer Vali Konađı , un carrer que serpenteja pel barri alt de Nişantaşı.

Demir: De fet...

Senyora Kerime: Si pugues tan amunt, cauràs!

La professora: Si pugues tan amunt, cauràs!

Demir: Em deien que si pujava tan amunt, cauria. Però m'hi vaig enfilat igualment. Hauria hagut de caure, però no. Al cap de poca estona, era jo qui volia caure, però el context no era gaire avinent. No ho vaig poder fer.

Taxista: La mare va forçar l'altre home a casar-se amb la filla. Fins i tot ell no ho veia més clar. "Però deixeu estar la vostra filla –va dir-, no em casaré amb una noia que no m'estima, que n'està d'un altre". Però no, la mare els va casar tant sí com no.

Cihad: "Es busca un aprenent que tingui menys de setze anys." (*Ho repeteix més fort.*) "Es busca un aprenent que tingui menys de setze anys". Crec que era la botiga d'un sabater. Ja no me'n recordo. Però estic ben convençut que a la vitrina hi posava: "Es busca un aprenent que tingui menys de setze anys". Està prohibit fer treballar algú de menys de setze anys. I més greu encara: havien penjat l'anunci al bell mig de Nişantaşı. Aquell paio buscava nanos de dotze o catorze anys, criatures que podria tustar i explotar al mateix temps.

Taxista: Just aleshores, l'home va començar a suar, a posar-se nerviós. Jo no entenia per què s'excitava. Per culpa de la història o per culpa meva?

Cihad: Vaig començar a respirar profundament. A comptar fins a deu, tal com m'ho havia recomanat el psiquiatre.

Demir (*ensenyant diferents maneres de caure a l'espectador*): Hauria pogut caure així, o així, fins i tot de cap. El meu problema era mantenir-me dret tot i haver caigut. Seguir guanyant diners tot i passar-me l'estona dormint o fumant de cara al mar, com els aturats. O comprar pasta al súper com tota la pobrissalla, però menjar llamàntol pels aniversaris.

Cihad: Després vaig comptar inspiracions i expiracions. Em sentia millor, però el taxista em va tornar a mirar amb insistència. Jo no sabia quan feia que havia deixat de parlar.

Demir: La meva caiguda era d'aquesta mena, ben mirat. Si us cal un punt de vista més gràfic... (*Cau i immediatament es torna a aixecar saltant, repeteix el gest una estona mentre els altres parlen*).

Taxista: Com si jo no li hagués explicat res durant tota la estona, o com si jo fos un estrany que l'hagués fet enfadar, l'home va començar a cridar.

Cihad (*cridant nerviós*): Molt bé, es pot saber què vols? Tu estàs sonat o què? Pel simple fet d'haver pujat al teu taxi, m'he d'empassar tota la història de la teva vida? Eh?

Taxista: Però tu qui et creus que ets per escridassar-me d'aquesta manera? Que no t'he dit que vinc d'una tribu o què? Eh?

Özge: Vés-te'n a la merda! Estúpida! Et fots el teu farcit de pebrots pel cul!

Cihad: Vés a cagar, aneu-vos-en tots a cagar. País de merda! Què se'n pot esperar? Carreteres de merda, homes de merda, dones de merda, taxistes de merda. Una economia de merda. És per vosaltres que jo, jo, jo he renunciat al meu benestar, a la meva llar? Que jo m'he convertit en un repatriat? T'ho pots creure? Eh?

Taxista: Prepotent de merda! "Convertit"? Què vol dir "convertit"? Vols dir que ets un convers? A tu t'agrada que et converteixin, que et facin girar, oi?, t'agrada que et donin pel cul, oi que sí? Al meu poble, la gent com tu els coem a la brasa perquè se'ls mengin les criatures, ho saps això?

Cihad: Ah, sí? Et penses que m'espantes? Digues! Se suposa que tinc por, ara?

Taxista: Faries bé de tenir-ne. I si no de mi, n'hauries de tenir del teu Déu. Cretí!

Cihad: Pagesot de merda!

Taxista: Que et donin pel sac!

Cihad: Déu et castigarà!

Taxista: Estàs com un llum. Imbècil!

Senyora Kerime (*aturant la baralla*^[1]): Tot està previst en la paraula del nostre profeta. I li vaig dir: els qui són com tu, vull dir, sense religió, sense Déu, els infidels que no tenen por d'Al·là, aniran al lloc que el destí els ha reservat. I encara vaig afegir: si continueu blasfemant, cometreu un pecat. Perquè Al·là ja té preparada la vostra arribada. Els creients van al paradís, els no creients a l'infern, filleta meva, no hi ha res més a dir. No ets tu qui ha de decidir com creure. No és una cosa que puguis decidir lliurement. Déu és l'únic jutge... Però no vaig poder convèncer-la.

Cihad: Imbècil ho seràs tu! Si tens collons, torna a casa teva, al teu poblet merdós. Curt de gambals, pallús, pagès!

Taxista: Escolta'm bé, ja n'estic fins als pebrots, ara les passaràs putes, i no podràs dir que no t'he avisat. Tu no saps d'on vinc jo. Et trencaré la cara!

Senyora Kerime: Que Déu ens empari.

PASSATGE A AĞIR AKSAK

Demir (*s'atura*): Tot d'un plegat em vaig aturar.

Taxista: Finalment un policia ens va aturar.

Özge: Cul, cul, he dit cul, què passa[2]?

Senyora Kerime: Oh, Déu tot poderós!!

Taxista: I ens va demanar si volíem posar una denúncia. Una denúncia! Vés a saber quina mena de denuncia podríem posar. (*S'atura un moment i reflexiona*). En tota la meua vida, mai no he viscut una discussió tan estúpida com aquella.

Demir: Vaig pensar en el meu pare.

Senyora Kerime: Et rentaré la boca amb sabó!

Cihad: De tant en tant, quan hi penso, em dic que hauria hagut de tenir el coratge de quedar-me. Com ho diria? He perdut deu anys de la meua vida. Vaig fugir, vaig marxar i quan vaig tornar, tot, i quan dic tot vull dir tot, estava absolutament igual que abans. Resumint: he tornat al punt de partida.

Demir: Vaig pensar en la manera que té d'imitar la policia, ja fa un temps, quan fa les rondes, amb el bloc de notes a la mà. Renya la gent que escup al carrer, aquesta mena de coses... "Deu estar molt cansat", vaig pensar. Sí, és mon pare, i deu estar molt cansat després de tants i tants anys (*s'interromp i calla un moment*). Amb els anys, sempre anem a petar al mateix lloc: una fatiga penosa... Ben mirat, el desig de tenir encara alguna cosa on agafar-nos és només una bogeria d'última hora... Per què dedico tot el meu temps a fatigar-me tant? Si el resultat sempre és el mateix, aleshores què importa la distància que hagi recorregut?

Yağmur: De vegades, en tenia prou a preparar pastes per menjar per ser feliç. De vegades, tot el disgustava, fins i tot mirar el mar.

Demir: Al capdavall, no estem tots destinats a caure de cansament?

Yağmur: Tenia tantes coses a fer, tants de llocs on anar, i sempre algú l'hi impedia.

Demir: Caminar, relliscar, caure i aixecar-se de nou, i tornar a caure encara i encara tornar-se a aixecar, i després córrer, caminar, i tota l'estona cansar-se, descansar i cansar-se altre cop. Té un sentit tot plegat? I és que tot torna al punt d'arrencada...

Cihad: Quan hi penso, cada dia puc recordar el motiu pel qual me'n vaig anar. Però no sé per què he tornat.

[1] Aquesta acotació es refereix al fet que la mare deixa de barallar-se amb la seva filla. Escènica també podria intervenir en l'altra baralla (Cihat/Taxista), però cal comprovar que això no indueixi a confusió (C.B)

[2] -"Després de dir "cul" unes quantes vegades i seure, s'apaga el seu llum i només queda un filtre blau. Es repeteix el mateix amb cada personatge. Seuen un per un i els llums de cadascun s'apaguen i només queda el filtre blau". (Y.O)

Mots clau: turc (teatre), Yeşim Özsoy

Entrada anterior
Déu és bellesa

Entrada posterior
El futur

(Pausa.)

[Textos legals](#)

[Política de cookies](#)

© 2018 revista pausa. Tots els drets reservats

[Qui som](#)

[Enllaços d'interès](#)

Contacte:

pausa@salabeckett.cat

